

Asia: VN/36703/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Pykäläkohtainen lausunto

Metsälain 10 c § Metsän hoitamisen ja käyttämisen rajoitukset linnuston huomioon ottamiseksi

Metsäkeskus katsoo, että esitetyt velvoitteet – linnuston arviointi, ennaltaehkäisevät toimet ja pesintäaikaiset hakkuurajoitukset ovat toteuttamiskelpoisia, mutta edellyttävät selkeitä ohjeita, yhdenmukaisia käytäntöjä ja paikkatietoaineistojen tukea.

Esitysluonnoksen (s. 52-53) perusteella linnuston arviointia tehtäisiin paikan päällä käsittelyalueella tarvittaessa, esimerkiksi kun muun selvitystyön perusteella alueella pesisi poikkeuksellisen runsaasti lintuja. Luonnoksen 10 c §:n 1 momentissa ehdotettava linnuston arviointi tapahtuisi siis valtaosin saatavissa olevaan paikkatiedon avulla. Tämän linnuston kannalta tärkeiden kohteiden sijaintia koskevan tiedon keskeisyyttä lintujen huomioon ottamisen edellytyksenä korostetaan esitysluonnoksen perusteluissa. Kasvupaikan ja puuston ominaisuuksia kuvaavan epäsuoran tiedon lisäksi myös havaintoihin perustuvien lajitietojen tulisi olla maanomistajien ja hakkuuoikeuden haltijoiden käytettävissä toimenpiteitä suunniteltaessa. On huomattava, että mikäli lajitiedon saaminen edellyttää vireillä olevaa metsän hoito- ja käyttötoimenpidettä, ei maanomistaja voin ennakollisesti ottaa huomioon mahdollista direktiivilajin esiintymistä alueella.

Pykälän 2 momentissa esitetään kiellettäväksi hakkuut korvissa. Perusteluiden mukaan korvella tarkoitettaisiin puustoista suota, jonka pääpuulajeja ovat kuusi ja koivu. Luonnonvarakeskuksen mukaan korpi on aito puustoinen luonnontilainen suotyyppi, mutta ojikko, muuttuma tai turvekangas ovat ojitetun suon kehitysvaiheita eikä korpia. Korprien määritelmää tulisi tarkentaa mikäli siihen on tarkoitus sisällyttää muutkin kohteet kuin luonnontilaiset korvet.

Pykälän 2 momentissa esitetään kiellettäväksi hakkuut rantametsien vesistöjen varsien suojakaistoilla. Vesistöllä hallituksen esityksessä tarkoitetaan järveä, lampea, jokea, puroa ja muuta luonnollista vesialuetta sekä tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoista vesialuetta. Koska hakkaajaan kohdistuvien velvoitteiden laiminlyönti on tarkoitus säätää rangaistavaksi, esitysluonnoksessa painotetaan täsmällisyyttä määriteltäessä kohteita, joita toimenpiteiden rajoitukset koskisivat. Tämän vuoksi meret tulisi ehkä lisätä säädöstekstiin vesistöjen rinnalle, jos tarkoituksena on, että hakkuurajoitukset koskisivat myös meren rantavyöhykettä. Nyt rajoitukset näyttäisivät kohdistuvan vain vesilaissa tarkoitettujen vesistöjen rantavyöhykkeisiin.

Metsälain 14 § Metsänkäyttöilmoitus

Hallituksen esityksessä on tarkoitus lisätä metsänkäyttöilmoitukseen tieto siitä, tapahtuuko hakkuu lintujen pesintäaikana. Mikäli hakkuu toteutettaisiin ilmoitetusta poiketen lintujen pesintäaikana olisi metsänkäyttöilmoitusta tarkistettava tältä osin. Koska esitetty hakkuun ajankohdan ilmoitus ei olisi sitova, on todennäköistä, että suurimpaan osaan metsäkäyttöilmoituksia jouduttaisiin pesintäaikana tekemään tällainen tarkennus. Metsäkeskukseen saapui vuonna 2025 n. 131 700 metsänkäyttöilmoitusta, lakiehdotuksen mukaan koko maan rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä ja korvissa pesintäaikaisten hakkuiden pinta-ala oli vuosina 2022-2024 1,15 % keskimääräisestä vuotuisesta hakkuualasta. Jos sama määrä suhteutettaisiin ehdotettuun hakkuun ajoittamista koskevan tiedon tarkistamiseen niin noin 1500 metsänkäyttöilmoitusta pitäisi tarkistaa tällä tavalla. Nykyinen metsälain käsittelyjärjestelmä Kanto ei tunnista metsänkäyttöilmoituksen tarkistamista, joten tarkistaminen pitää tehdä toimittamalla Metsäkeskukselle uusi metsänkäyttöilmoitus, joka korvaisi aiemman ilmoituksen. Tämä johtaisi kaksinkertaiseen työhön sekä metsänkäyttöilmoituksen laatijalle että Metsäkeskukselle ilmoituksen käsittelyssä.

Metsäkeskuksen käsitellessä tarkistetun metsänkäyttöilmoituksen se tekisi samat metsälain ja luonnonsuojelulain velvoitteisiin liittyvät selvitykset, jotka se on jo tehnyt kertaalleen alkuperäisen ilmoituksen perusteella. Käytännössä metsänomistajalle ja hakkuuoikeuden haltijalle ja luonnonvaravirastolle ym. lähetettäisiin samat tiedot kuin mitä aiempaa metsänkäyttöilmoitusta käsiteltäessä on jo lähetetty.

Metsäkeskus valvoo toteutuneita hakkuita satelliittivalvonnan avulla, eli vertaa toteutuneita hakkuita metsäkeskukseen tulleisiin metsänkäyttöilmoituksiin. Mikäli valvonnassa havaintaan hakkuita, joista ei ole tullut metsänkäyttöilmoitusta tai niissä epäillään toimitun metsälain säädösten vastaisesti, metsäkeskus selvittää asian tarkemmin. Koska metsänkäyttöilmoitukseen sisältyvän lintujen pesintäaikaisten hakkuiden ajankohdan ilmoituksen ei olisi tarkoitus olla kohteen hakkuun ajoittamista koskevan tiedon osalta sitova, ei sitä voitaisi pitää luotettavana valvonnan lähtökohtana. Hakkuun ajoittumista koskevan tiedon osalta tarkistettu pesintäaikainen metsänkäyttöilmoitus ilmaisee edelleen vain hakkuuaikomuksen, joka voi tapahtua 3 v. sisällä ilmoituksen jättämisestä.

Metsälakiin ollaan nyt lisäämässä velvollisuus ilmoittaa hakkuun ja muun toimenpiteen ajankohdasta ja tarvittaessa tarkistaa ilmoitettua tietoa ennen toimenpiteiden aloittamista. Lintudirektiivin toimeenpanoon liittyvä menettely poikkeaa metsälain 7 a §:ssä säädettävästä ilmoitusmenettelystä sekä 14 b §:n mukaisesta menettelystä liito-oravailmoituksessa. Niissä Metsäkeskus toimittaa tiedon maanomistajalle, tämän edustajalle ja hakkuuoikeuden haltijalle sekä tietyissä tapauksissa myös Lupa- ja valvontavirastolle, kun metsänkäyttöilmoitus kohdistuu laissa säädettyihin kohteisiin. Hallinnollisen selkeyden, säädösten ymmärrettävyyden ja metsäalalla hyväksi todetun käytännön vuoksi olisi perusteltua, että lakiin ei tuotaisi näistä menettelyistä poikkeavaa käytäntöä. Erilaiset hallintomenettelyt hakkuissa huomioon otettavien kohteiden osalta ovat omiaan lisäämään hallinnon kustannuksia ja edellyttävät muutoksia hallinnon- ja asioinnin sekä toimijoiden operatiivisiin tietojärjestelmiin. Pesintäaikaisten hakkuiden sisällyttäminen nykyiseen 7 a § menettelyihin olisi hallinnon selkeyden ja tietojärjestelmien muutosten kannalta kustannustehokkain vaihtoehto.

Metsälain 18 § Metsärikos ja metsärikkomus

10 c §:n 3 momentissa säädetty velvoite kasvatushakkuun ja uudistushakkuun yhteydessä säästää edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut sekä pysty- ja maalahopuut rikkomisen tulee sanktioitavaksi metsälain 18 §:n mukaisesti. Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan olisi syytä säätää tarkemmin siitä, että milloin rikkomuskynnys syntyy.

Uudet säännökset tulevat lisäämään myös Metsäkeskukselle tehtäviä rikkomusepäilyjä mikä lisää huomattavasti työmäärää tapausten selvittämiseksi.

Luonnonsuojelulain 70 § Eläinlajien rauhoitus

Luonnonsuojelulain 70 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaussäännös, jonka mukaan metsien hoitamisen ja käyttämisen rajoituksista linnuston huomioon ottamiseksi säädettäisiin metsälain 10 c §:ssä. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan viittauksen tarkoituksena on ohjata metsän hoitamisen ja käyttämisen osalta metsälaissa annettuihin rajoituksiin linnuston huomioon ottamiseksi siten, että toiminnassa noudatettaisiin pykälässä säädettyjä kieltoja.

Esitysluonnoksessa ei arvioida ehdotetun luonnonsuojelulain säännöksen ja metsälain 10 c §:n suhdetta metsälain säännöksiin, jotka mahdollistavat poikkeamisen lain velvoitteista sellaisissa metsien hoito- ja käyttötoimenpiteissä, jotka kuuluvat metsälain soveltamisalaan. Metsälain 2 §:n 3 momentin mukaa vahingoittuneet puut on poistettava siten kuin metsätuhojen torjunnasta annetussa laissa (1087/2013) säädetään metsälain säännösten sitä estämättä. Metsälain 5 b §:ssä tarkoitettujen erityiskohteiden hakkuut voidaan puolestaan tehdä kohteiden erityisluonteen tai niiden erityisen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla. Kumpikin säännös mahdollistaa poikkeamisen velvoitteista, jotka muuten koskevat metsälaissa säänneltyjä toimenpiteitä - siis myös ehdotetuista rajoituksista linnuston huomioon ottamiseksi.

Siitä huolimatta, että vahingoittuneet puut tulisi poistaa metsästä, ja erityiskäytössä oleva metsä, kuten rautatien suoja-alue voitaisiin hakata linnuston huomioon ottamiseksi säädettävien metsälain rajoitteiden sitä estämättä, lintulajeja koskevat kiellot luonnonsuojelulain 70 §:ssä koskisivat kyseisiä toimenpiteitä. Tämä käy ilmi esimerkiksi esitysluonnoksen perusteluista (s. 59), jossa kuvataan luvan hakemista toimenpiteisiin, joita ei koskisi luonnonsuojelulain 82 §:ssä säädettävä yleinen poikkeamismahdollisuus lintulajeja koskevista kielloista. Lupaa näihin toimenpiteisiin pitäisi hakea edelleen Lupa- ja valvontavirastolta. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan poikkeuslupa voisi tulla kyseeseen esimerkiksi laaja-alaisen myrskytuho raivaamiseksi lintujen pesintäaikana.

Luonnonsuojelulain 82 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

-

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

Metsäkeskus katsoo, että lintujen pesintä-aikaisten hakkuiden kieltäminen on uusi tehtäväkokonaisuus metsäkeskukselle. Esitysluonnoksen mukaan Metsäkeskukselle tulisi useita uusia kohtia valvottavaksi metsälain osalta. Tällaisia olisivat mm.

- käsittelyalueen linnuston arviointi
- tarvittavien ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttaminen ennen puunkorjuuta ja muita metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyviä toimenpiteitä
- kieltö tehdä puunkorjuuta rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä laissa määriteltävänä aikana
- velvoite säästää käsittelyalueella olevat edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut sekä pysty- ja maalahopuut laissa määriteltävänä aikana tehtävässä hakkuussa
- kieltö vahingoittaa käsittelyalueella havaittuja linnunpesiä, joissa pesintä on käynnissä

Hallituksen esityksessä on todettu, että pesintä-aikaisten hakkuiden valvontaa tehtäisiin kohdentamalla olemassa olevia resursseja uudella tavalla. On huomattava, että pesintä-aikaisten hakkuiden valvonta lisänee metsäkeskuksen maastossa tekemiä tarkastuksia. Metsäkeskus on viime vuosina painottanut tarkastustoiminnassa yhä enemmän aineistopohjaiseen valvontaa ja tämä on ollut myös tavoitteena maa- ja metsätalousministeriön tarkastusten ohjauksessa. Nyt tässä esityksessä maastotarkastuksia ollaan lisäämässä. Maastotarkastukset ovat valvontatyön kallein osa ja siksi niiden määrä on hallinnon tehostamisvaatimusten vuoksi viime vuosina pyritty vähentämään.

Lisäksi Metsäkeskukselle tulisi velvoitteita siirtää Lupa – ja valvontavirastolle käsiteltäviksi tapaukset, joissa Metsäkeskus epäilee luonnonsuojelulain 70 §:n kieltojen rikkomista, sekä tehdä poliisille ilmoituksia tapauksissa, joissa metsälaissa säädettyjä velvoitteita on todennäköisesti rikottu.

Valvontatehtävän lisäksi Metsäkeskus katsoo, että pesintäaikaisten hakkuiden kiellon toimeenpano edellyttää henkilöstön kouluttautumista hävittämiskiellon ja häirintäkiellon lintulajeihin yleisellä tasolla. Lisäksi henkilöstöllä pitää olla riittävä ymmärrys eri lajien pesintä-ekologiaan ja tiedot siitä mitä voidaan pitää riittävinä ennaltaehkäisevinä toimina eri kasvipaikoilla. Tämän osaamisen kehittäminen tulee vaatimaan huomattavaa koulutuspanosta metsäkeskuksessa.

Esitetty ilmoitusvelvollisuus hakkuun ajankohdasta edellyttäisi tietojärjestelmien ja asiointipalveluun muutoksia, tarkastustoiminnassa tarvittavien paikkatietoaineistojen kehittämistyötä, henkilöstön kouluttamista jne. Metsäkeskus katsoo, että vaikutukset Metsäkeskuksen toimintaan eivät olisi vähäisiä niin kuin esitysluonnoksessa arvioidaan.

Muita huomioita

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Rakemaa Anna

Suomen metsäkeskus - metsäjohtaja, johtajan sijainen